

Votre Programme Matmidim

Semaine du 24 au 28 mars 2024

Souguia n°125

ת"ס

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Néfech bénéfèch (4)

Prendre une vie pour en sauver une autre

- Prendre une vie pour en sauver plusieurs -

Pour la santé de

Haim Dan ben Juliette, Esther bat Rakheli, Itshak ben Yamine, Tsyon Yossef ben Itshak, Rakheli bat Lisa, Chimon ben Juliette

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו ודעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

Que faire lorsqu'on pourrait sauver plusieurs vies en en sacrifiant une seule qui n'aurait pas dû mourir ?

Comment répondre à la question du Sfat Emeth sur Esther Hamalka qui s'est mise en danger pour sauver le Klal Israël ?

Bon Limoud sur Matmidim !

אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים ^{ד, טו}

לכאורה, מה היה ההיתר לאסתור לסכן עצמה, הלא הדין הוא שאם אמרו להם עכ"ם תנו לנו אחד מכם, ואם לאו יהרגו כולם, אין נותנים. ורק אם מייחדים אחד מסויים, אז נותנים.

ושמא יש לומר שכאן הרי זה כמיוחדת, שהרי רק היא יכולה היתה להצילם. אבל יש לפקפק בזה, שכל דין זה של ייחודו הרי זה דוקא כשהם - העכ"ם ייחדו אותה, אבל כאן לא הם ייחדוה. ועוד, ששם על ידי שנמסור להם את אותו יחיד שייחדוהו, על ידי זה בוודאי תהיה הצלה של רבים, אבל כאן הרי זה רק ספק הצלה.

אלא, מרדכי דרש ממנה שתמסור נפשה אף על פי שאינה חייבת מצד הדין, אלא שתעשה מצד "לפנים משורת הדין", ויש היתר למסור נפש כדי להציל את הרבים.

(שפת אמת)

Programme du dimanche

קפו מנחת יצחק תוספתא תרומות פרק שביעי מנחת ביכורים

כג סיעה ש" בני אדם. קאי אמסנה י"ב פ"ח דקמני שס וכן נשים וכו', קמני הכא דהוא הדין לענין שפיות דמיס: כגון שיחודו. כדליתא בשמואל ב' כ' (ס): בד"א. שאסור למסרו: בזמן שהוא מבפנים. שהוא טמון וסמו מן העין שהנכריס אינס יוכלס למלאו: והן מבחוי. ומלא שאס לא ימסרו אותו סס נהרגין והוא ימלט, או אפי' יתדוהו להס אסור, דמאי חוית דדמן לייך סומק טפי אף שהוא יתד נגד רכיס, דלמלא דמאי דהאי יתד סומק טפי מכולו: אב"י בזמן. שכולס שוים נסכנה או אס יתדוהו הוא דשרי: וכן הוא אובר ותבא. שזו הטעם שאמרה להס: ר"ש אובר. דהוא ס"ל דגס אס יתדוהו וכולס נסכנה ג"כ אסור, אלא אס אסור שימסרוהו הוא חייב מיסה, אפי' היה הוא נמלט והן נהרגין שרי, דככה"ג לא אמרי' מאי חוית וכו' והוא חייב מיסה, וכמו

כג סיעה של בני אדם שאמרו להם גוים תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו הורגין את כולכם ידרגו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל אבל אם ייתרוהו להם כגון שיחודו לשבע בן בכרי יתנוהו להם ואל ידרגו [כולם]. אמר ר' יהודה כמה דברים אמורים בזמן שהוא מבפנים והן מבחוי אבל בזמן שהוא מבפנים והם מבפנים הואיל והוא נהרג והן נהרגין יתנוהו להן ואל ידרגו כולן וכן הוא אובר (ותבא האשה אל כל העם בחכמתה וגו' אמרה להם הואיל והוא נהרג ואתם נהרגין תנוהו להם ואל תדרגו כולכם ר' שמעון אובר כך אמרה להם כל המורד במלכות בית דוד חייב מיתה:

שבע בן בכרי, יען שהיה חייב מיסה שמרד במלכות בית דוד: הדרן עלך פרק שביעי

פרד: פני משה האשה שהיתה פרק שמיני תרומות מהר"א פולדא מסורת הש"ס

דליכא הפסד דהא חויל להנדיקס, היתה¹¹ שפחה¹² אחת. תני¹³ סיעות בני אדם שהיו מהלכין בדרך ופגעו [להן גוים ואמרו תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו הורגין את כולכם אפילו כולן נהרגין] אלא "ימסרו נפש אחת מישראל. ייתרו להן אחד כגון שבע בן בכרי ימסרו אותו ואל "ייהרגו. אמר ר' שמעון בן לקיש יהוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי ור' יוחנן אמר אף על פי שאינו חייב מיתה כשבע בן בכרי. עולא בר¹⁴ קושבי תבעתיה "מלכותא. ערק ואול ליה ללוד גבי ר' יהושע בן לוי. אתון ואקפון מדינתא. אמרו להן אין לית אתון יהבון ליה לן אנן מחרבין מדינתא. סלק גביה ר' יהושע בן לוי ופייסיה ויהביה לון, והוה אליהו זכור לטוב יליף מיתגלי עלוי ולא איתגלי וצם¹⁵ כמה צומין ואיתגלי עלוי. אמר ליה "ולמסורות אני נגלה. אמר ליה ולא משנה עשיתי. אמר ליה ר' יוון משנת¹⁶ ר' חסדיים. "ר' איסי איתציד בספסופה. אמר ר' יונתן יכרד המת¹⁷ בכרידו.

אח שבע בן בכרי, נתנו אותו להן הואיל ויתדו אותו, זה הוא שאנו מנקשים להורגו: תבעתיה פלכתא. המלכה טענה אותו לשכב אצלה: ואקפון מדינתא. לכו והקיסו המקום שעולא אתו קושב שס: ופייסיה. לעולא: ייף. רגיל: מתגזי' ידה. להתגלות לו ומאזתה מעשה לא נגלה לו והתענה כמה תעניתים עד שנגלה לו, ושאל לו למה לא נתגלה לו ואמר לו וכי למסוריס אני נגלה: א"י והיא משנה עשיתי. שהרי שנינו ואס יתדו לכן אחד מותר למסור: א"י וכי משנת הבידדים היא. אע"פ שהדיו כג. לחסיד כמותד איז ראוי לעשות כו: איתצד. נתפס

לכא המירו לטמאות המרומה מדיס, א"כ רישא דמתני' דהכא (מ"ט) נחמת של יין מיתוקמא וסיפא (מ"י) היא דמייירי בשל שמן דקתמני לה נהדיא: א"א מסתברא אב היתה כבר טמאה. כלומר דודאי מסתברא הוא שאס היתה אחת מהן כבר טמאה מקודם דלא צו אמרו, וימסרו להן אותה שכבר נטמאה, וכן אס היתה שפחה כעניני אחת ביניהן ימסרו אותה להן כדי להזיל כולן להנשים הכשרות מישאל*:

תני. בתוספתא סוף פ"ז: כגון שבע בן בכרי. כמו שיחודו לשבע בן בכרי (שמואל ב' כ' כג): והוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. שכל המורד במלכות בית דוד חייב מיסה (תוספתא ס:): ור' יוחנן אמר אע"פ שאינו חייב וכו'. דכגון שבע בן בכרי קתני שייחודו אותו כמו שיחודו, אלא לא כשבע בן בכרי ממש: תבעתיה פלכתא. למשפט חוב מיסה: אתון. אנשי חיל המלך והקיסו להמדינה, ואמרו להן אס אין אחס נוחנין אותו לנו מחרב אח כל המדינה, ועלה ר' יהושע בן לוי אלנו ופייסיה שיתרצה לגלות עמנו שלא יסחכנו כל בני המדינה עבור, ונתרצה ומסר אותו להן, והיה אליהו זכור לטוב רגיל להתגלות לר' יהושע בן לוי, ומאזתה עשה לא נתגלה לו עד שהתענה כמה תעניות ולכסוף נתגלה, וא"ל וכי למסורת אני נגלה ולפיכך לא עליתי לך עד שהתענית כל כך: ויא משנה עשיתי. שכן שנינו בתוספתא ואס ייתדו להן מותר, והשיב לו כי זו משנת החסידים, והיה לך לסלק עמנו מעינו

דעדיפא היא מתרומה הולכת לאיבוד לכ"ע אליביה דרבי יוסי. וה"ה דהוא מלי למימר דס"ל ג"כ חביות יין ושמן, אלא דר' יוסי ב"ר חנינא דמוקי לה שלא צעומאה על כרחק ז"ל דס"ל כחצרייא ומוקי לה בחביות ראשונה ושנייה דהא לא זו היא תרומה שאני מזהר עליה מלטמאה אלא מלאכלה חנן לכן מוקי לה ג"כ אליביה דהחצרייא הכי: (ו) א"א מסתברא כו. אין הסגלא נותן דמייירי אפילו היתה אחת ביניהם שנטמאה כבר או שהיתה שפחה ביניהם שגאלמ ג"כ יעמאלו כולן ואסורין למסור להן הטמאה כבר או השפחה, אלא ימסרו להן אחד מאלו ולא יעמאלו כולן אלא שמייירי שכולן טהורין צמ מורין: ייחדו יתן אחד. אס הגוים יתדו להן ואמרו לזה תתנו לנו להורגו: כשבע בן בכרי. שהיה מורד במלכות וצדק למקום אחד וצדק על אותו המקום להזיל להס

אח הכשירות: ייחדו יתן אחר. שאמרו על אחד מהן תנו לנו את זה ונהרגנו: כגון שבע בן בכרי. מורד כבוד המלך היה ונמלט אל עיר אכלה וישם יואב שר הצבא מצור על העיר עד שמסרו לו את שבע בן בכרי: והוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי. ואי לא הכי אפילו ייחדוהו נמי לא ימסרו להם: תבעתיה פלכתא. להרגו: אתון חיל המלך והקיסו את המדינה ואמרו להם אם אין אתם מוסרים אותו משרב ששית. דתנן ייחדו להן אחד ימסרו אותו וכו': זה משנת החסידים. הלכה היא אבל אין לחסיד כמותד לנהוג כן והוא למעבר ע"י אחר ולא על ידך: איתצד

Programme du lundi

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ה

נשים שאמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה ואם לאו נטמא את כולכן יטמאו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל, וכן אם אמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם, יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל, ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כולכם, ו אם היה מחוייב מיתה כשבע בן בכרי יתנו אותו להם, ואין מורין להם כן לכתחלה, ואם אינו חייב מיתה יהרגו כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל.

כסף משנה הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ה

וכן אם אמרו להם וכו'. בירושלמי על אותה משנה דבסמוך תניא סיעת בני אדם המהלכים בדרך ופגעו בהם עובדי כוכבים ואמרו להם תנו לנו אחד מהם ונהרוג אותו ואם לאו נהרוג כולכם אפילו כלם נהרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל יחדו להם אחד כגון שבע בן בכרי ימסרו אותו להם ולא יהרגו אמר ר"ל והוא שיהיה חייב מיתה כשבע בן בכרי ור' יוחנן אמר אפילו שאינו חייב מיתה ומייתי התם עובדא בהאי בר נש תבעתיה מלכותא וערק ללוד לגבי ריב"ל ואקיף מלכא מדינתא ויהב להו והוה אליהו רגיל דמתגלי ליה ותו לא איתגלי ליה וצם כמה צומין עד דאיתגלי ליה א"ל לדילטור אנא מתגלי א"ל ולא משנה עשיתי א"ל וזו משנת חסידים היא.

ופסק רבינו כר"ל אף על גב דמן הסתם לא קיי"ל כוותיה לגבי דר' יוחנן משום דהוי ספק נפשות ולהחמיר דלא ימסרוהו בידיים ביד העובדי כוכבים ועוד דמתניתא מסייעא ליה דקתני כשבע בן בכרי משמע כשחייב מיתה כמותו דוקא ומקרא איכא למידק הכי שאל"כ למה ליה ליואב למימר נשא יד במלך בדוד כלומר והרי הוא חייב מיתה משמע דאי לאו הכי לא היו רשאים למסורו לו וסובר רבינו דההוא בר נש דריב"ל היה חייב מיתה כשבע בן בכרי ואפ"ה לא איתגלי ליה אליהו מפני שמסרו וא"ל וזו משנת חסידים היא אלמא דלכתחילה אין מורים כן:

כתב הרמ"ך אף על פי שנמצא בתוספתא כדבריו לא ידענא טעמא מאי דהא מסיק בגמרא (פסחים כ"ה) דמש"ה אמרינן בש"ד יהרג ואל יעבור דסברא הוא מאי חזית דדמא דידך סומק טפי והכא ליכא האי סברא דהא יהרגו כלם והוא עצמו ומוטב שיהרג הוא עצמו ואל יהרגו כולם. ואני אומר שאין טענתו טענה על התוספתא דאיכא למימר דהתם שאני דיחדו לו וא"ל קטול לפלניא ומש"ה אי לאו טעמא דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי לא הוה אמרינן דיהרג ואל יעבור והיינו דקתני סיפא יחדוהו להם אבל ברישא שלא יחדוהו שלא אמרו אלא תנו אחד מכם ונהרוג אותו בכל אחד מהם שירצו למסור אותו איכא למימר להו מאי חזיתו שתמסרו את זה תמסרו אחד מכם ותצילו את זה דמאי חזיתו דדמא דהאיך סומק טפי דלמא דמא דהאי סומק טפי וע"פ טענה זו א"א להם למסור שום אחד מהם אבל אי קשיא על ר"ל קשיא דאמר שאע"פ שיחדוהו להם אם אינו חייב מיתה לא ימסרוהו דהא ליכא הכא סברא דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי שהרי הוא והם נהרגים אם לא ימסרוהו. ואפשר לומר דס"ל לר"ל שמ"ש דבש"ד סברא הוא אינו עיקר הטעם דקבלה היתה בידם דש"ד יהרג ואל יעבור אלא שנתנו טעם מסברא להיכא דשייך אבל אין ה"נ דאפילו היכא דלא שייך האי טעמא הוי דינא הכי דיהרג ואל יעבור:

לחם משנה הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ה

[ה] וכן וכו' תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל ואם יחדוהו וכו'. הקושיא שהקשה הרב כ"מ על ר"ל דבעינן דליהוי מחוייב מיתה דאמאי כיון שע"פ טענה שיהרגו כלם לא שייך טעמא דמאי חזית דדמא דהאי וכו' ואי על ר"ל לחוד לא הוה קשה כ"כ דאפשר דר"ל לית ליה טעמא דמאי חזית דדמא דהאי וכו' אלא קבלה היתה בידם כדכתב הרב ב"י. אבל רבינו שפסק כר"ל והביא אותו הטעם קשה טובא ואין תירוץ הרב מספיק כל הצורך. ואפשר לומר בדוחק דהתם מיירי שיש להם שום צד להמלט בדוחק ולא יהרגו כולם ולהכי לא ימסרו נפש אחת דאולי ימלטו אבל מאי דאמרינן בגמרא מאי חזית דדמא דהאי כו' הוא היכא דאין לו שום צד להמלט אם לא יהרגו ולכך הוצרך לטעם דמאי חזית דדמא דידך וכו' וכל זה דוחק:

Programme du mardi

יורה דעה קנו הלכות עבודת כוכבים שפתי כהן שנתו

(ז) תנו לנו אחד ב'ו'. הכי איתא בתוספתא (תרומוס פ"ו הכ"ג), ומסיים בה א"כ יתדוהו כשבע בן זכרי. וזירושלמי (שם פ"ח ה"ד) פליגי בה ר"ל ורבי יוחנן, ר"ל ס"ל והוא שחייב מיחה כשבע בן זכרי, ור"י ס"ל אע"פ שאין חייב מיחה. והרמב"ם פרק ה' מהלכות יסודי התורה (ה"ה) פסק כר"ל, ותמה ב"י למה לא פסק כר"י דקיימא לן כוומיה לגבי ר"ל בכל דוכתי, וראייה בהג"ה מיימונית שהקשה ג"כ הכי, וכחז שמהר"מ הביא לו ראייה לרמב"ם ממ"ש בהג"ה למעלה, ונראה שהראיה היא ממה דאיתא זירושלמי, עולא בר קשבי תבעמיה מלכותא, ערק ואיל לגבי ריב"ל, והב"י הביא כאן, והיינו שיש לדקדק בו מאי חטאו של ריב"ל שנסחלק אליהו מעליו ומהיכן היה לו להרגיש ולראות שלא לסמוך על המתייחס שהיא מפורשת, דאם כן בכל יום לא נדע על מה לסמוך. ונראה שאלוהו היה מגלה לו כיון שיש במתייחס ב' פירושים, דהיינו או כר"ל או כרבי יוחנן אם דוקא חייב מיחה או לאו, וההוא גברא לא היה חוטא כשבע בן זכרי והיה ריב"ל פוסק כר"י, והוכיחו אליהו ז"ל דההוא מתייחס כמשעומה לאו משנת חסידים, אלא כל חסיד יהיה מורא על ראשו

שמה כר"ל, דמספיקא אוליין להקל בנפשות ולא מסרינן נפש, על פי זה חש לה הרמב"ם ופסק גם כן כר"ל. אלא דעדיין קשה למה פסק הרמב"ם אפילו אם הוא חייב מיחה אפ"ה אין מורין כן, והיינו מכא הלא דליתיה. וז"ל דשם מירי שההוא גברא היה חייב מיחה ואפ"ה הוכיחו אליהו, וכ"פ בכסף משנה, ואם כן הדרה קושיא שלי לדוכתא למה נענש ריב"ל. וחו, מה היה לו לעשות חסידות, וכי היה לו להניח להרוג כל ישראל ח"ו מנח חסידות. ונראה לי שעיקר החטא היה צמה שריב"ל עלמו הלך ומסרו, והיה לו להניח הדבר ניד המון העם שיעשו מה שירצו וממילא היו מוקרים אותו, והוא לא היה לו לומר כלום, ועל זה אמר אליהו לאו משנת חסידים היא, כלומר שלא על החסידים נשנה כן שהם צעמס יעשוה, אלא יינחו הדבר כמות שהוא. והכי איתא במדרש רבה פרשת ויגש, וכי משנת חסידות מינעיה ליה להאי מילתא מתעבדא על ידי אחר, לא על ידך. ועל כן פסק הרמב"ם שאין מורין כן לכמהלה, אלא יינחו הדבר וכמו שירצו יעשו, וזה נ"ל נכון בפירוש זירושלמי וברמב"ם. ולענין הלכה יש לנו לפסוק כן כר"ל, ולא ימסרוהו א"כ חייב מיחה כשבע בן זכרי כדעה השניה שהביא רמ"א כאן, וכן פסק מו"ח ז"ל: (ח) חייב מיתה בשבע בן זכרי. נראה דלכתי נקטיה כשבע בן זכרי, דאע"פ דדנין תורה לא היה חייב מיחה אלא מנד חוק המלכות שמרד בדוד, מ"מ מוסרין אותו אם יתדוהו. ומיה אף בזמנינו, מי שפושע ומורד במלכות שלו מוסרין אותו, וה"ה בשאר עבירות שאחד מוחזק בהם, כגון עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה, פשיטא שמוסרין אותו, ומן הראוי למסור אותו אפילו אם לא יתדוהו כיון שהוא כמו רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים שעושה בפשיעה, כן נראה לי בזה. ועוד נראה לי דצמקום שאין מוסרין אותו אין חילוק בין מסירה למיתה או לשאר יקרים או אפילו לממון, דלענין יקרים פשיטא שהם גרועים ממיתה, כדאמרין באלו נערות (בבב"ב) דף ל"ג א' למלא נגדוהו לחנייא מישאל ועוריה הוה פלחו ללמלא, ויליף מזה דיסורים קשים ממיתה ויליף דמלקות חמור ממיתה. וראייה, דהא זירושלמי לא קאמר תבעמיה מלכא להריגה, אלא סמס תבעמיה, אפשר ליסורין לחוד, (ואין) [ויש] לנו להחמיר מספק. ואפילו לממון מצנו צפרק הגוזל בתרא (בב"ב ק"ה, ב) דקאמר על זה קרא כתוא מכמר, כיון שנפל דידי עובדי כוכבים שוב אין מרחמין עליו, כן נראה לע"ד: (ט) וכן נשים ב'ו'. ב"י בשם הר"ן כתב דגם נשים אם יתדו אשה אחת מהם דימסרו. ונראה דגם זה תלי בפלוגתא דחייב מיחה כשבע בן זכרי שזכר רמ"א, דלדעה השניה לא מהני יתדו של אשה. אלא דנ"ל דאם יתדו אחת מהן ואמרו אם לא תתנוהו לטמאת אותה אזי נהרוג כולכם.

באר הגולה
וכ"י מדברי הרמב"ם בפי"ה מהלכות יסודי התורה: "ועיין בא"ה סימן ע"ו ובהג"ה שם ע"ג

הגהות רעק"א ביאור הגר"א
[טז] עובדי כוכבים ב'ו'. ירושלמי פ"ח תרומוס והביאו הר"ש שם מתניתין י"ב וברב"י ויחנן (בהג"ה) עובדי כוכבים שאמרו אישראל. עיין מג"א סוף סימן קמ"ו: (בהג"ה) א"א א"כ יתדוהו. עיין הרמב"ם פסק כר"ל משום שהוא עובדא דריב"ל שם רצ"ע: [יז] וכן כ'ו'. מתניתין שם: משנת שער אפרים סימן ע"ג דף כ"ב ע"ד:

Programme du mercredi

איש

סנהדרין סימן כה

חזון

עוד כתב הר"מ דאפי חייב מיתב מ"מ אין מורין כן, ונראה שזו נלמד מהא דמבואר בירי שאין זה משנת חסידים, אבל אין מורין כן הוא ענין אחר.

והר"ש פ"ח דתרוומת הביא את הירי ולא פי כלום וסתומת הדברים דכלכב כר"י, והר"ן פי יוכב"פ כתב בדין כר"י דאם יחדו אחד מוסרין, וכי דגם בנשים כן, ובנשים לא שייך נחתיבה וחייו כר"י, וכן בבהמ"מ תמה על הר"מ למד פסק כר"ל וברמ"א הביא דעת החולקים בסתם ודעת הר"מ בשם י"א, והב"ח כ' דקמ"א ברמ"א נראה כהר"מ מדכתבו בלחורונה ותמיה.

תניא בחוספי פ"ו דתרוומת אר"י בדי"א בזמן שהוא מצפנים והם מנחמן אבל בזמן שהוא מצפנים והם מצפנים הואיל והוא כ"י, וקאי איחדו דאפי ביחדו אין מוסרין אלא אי"א אינו יכול להגיל ע"מ אבל אם יכול להגיל ע"מ אין מוסרין אותו והוא מפורש בפרש"י שמואל ב' כ"י וברש"י סנהדרין ע"כ ב' ד"ב י"א, ולי בדי"א שהיתה משנה מתקדמת דאין מוסרין אפי ביחדו, [ובגליון יד אגריס העתיק החוס' ולא פירשה ונתן מקום לטעות דקאי בלא יחדו ח"א אלא קאי ביחדו].

ויש לטי בחדר רואה חן הולך להרוג אנשים רבים ויכול להטותו לגד אחר ויהרג רק אחד שבגד אחר, ואלו שבגד זה יולו, ואם לא יעשה כלום יברגו הרבים והאחד ישר בחיים, ואפשר דלא דמי למוסרים אחד להריגה דהתם במסירה היא פעולה באפרכיב של הריגת נפש ובפעולת זה ליכא הללתי אחרים בטבע של הפעולה אלא במקרה גרם עכשו הללתי לאחרים גם הללתי האחרים קשור במה שמוסרין להריגה נפש מישראל, אבל בעיית החז' מ"ד זה לגד אחר הוא בעיקרה פעולת הבלה, ואינה קשורה כלל בהריגת היחיד שבגד אחר, רק עכשו במקרה נמלא בגד אחר נפש מישראל ואחרי שבגד זה יברגו נפשות רבות, ובזה אחד, אפשר דיש לו להשתדל למטע אבדה ישראל בכל מאי דאפשר, והלא עליונים ופסום נברגו בשביל להגיל את ישראל כמש"כ רש"י חגיגה י"ח ב' ד"ב בלודקין, ואמרו שאין כל צרי יכולה לעמוד במחיתתן, מיכה הכה גרע דבורג צידים, ולא מנינו אלא דמוסרין אבל להרוג צידים אפשר דאין בורגין וכה דברגו שב"ע דמורד במלכות היב ומיכו י"ע בחוס'.

ירי תרוומת פ"ח כ"ד סיעת בני אדם כ"י אפי כולן נהרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל יחדו לכן אחד כגון שבע בן בכרי כ"י, אר"ל והוא שיכא חייב מיתב כשצ"ב ור"י אמר אפי"פ שא"ח מיתב כשצ"ב, נראה דכה דאמר ר"ל והוא שיכא חייב אין פירושו שיכא חייב צדיקי החורה, דאי"כ חייבין כל ישראל למוסרו לקיים צו דין החורה, ואפי"פ אם אינו חייב מיתב מחמת חייבי מיתב צ"ד שבחורה, אלא חייב מיתב מחמת מורד במלכות ומי חייבין כלם למוסרו, ואי"כ אם אמרו חנו לנו אחד ונהרגו ויש ציונים אחד שנגמד דינו למיתב צ"ד של ישראל, או שדנו המלך להריגה, מוסרין את זה שנגמד דינו, אפי"פ לא יחדוהו ופי"כ צרייתא בלתי חייב מיתב צדיקי ישראל, אלא ר"ל סבר דדוקא שזה שמיחדין אותו חייב מיתב אליהו ונמלא שזה שמיחדין אותו הוא כרודף שפי"י זה שהוא נמלט בחוכן יברגו את כולן, ואף שאין צו דין רודף מן הדין כיון שטובה להגיל את נפשו מ"מ אין חייבין כלם למוסרו נפשו כיון שהוא בגורם ומוסרין למוסרו, אבל אם אין להם זקנה לשום אחד מהן רק צשיריות לבס כראו על אחד מהן יברגו כלם ולא ימסרוהו להריגה אפי"כ דהשתא הוא הגורם להריגת כלם מ"מ כיון דנעשה כדצ"ב במקרה לא מקרי רודף, ור"י סבר דנתר השתא אזלין ועכשו הוא הגורם להריגת כלם, אחי"כ ראיתי בב"ח יריד ס"י קנ"ז שפי"כ כן, אבל טעם שכתב בב"ח לא נראה.

ויר"י ס"י עובדא דריב"ל אפילו לר"ל כיון דעולא צ"ק נחתיב לכן מיתב, והא דא"ל אליהו ז"ל שאין זו משנת חסידים ר"ל שאין הקצ"ה מחמת דבר כזה נחתיביו ואם מדמנ לחסיד דבר כזה צריך להחפול שילכו ד' וחפלתו ודאי תקובל וכעין דעבד ר"ח פי"י ח' ב' דבשי רחמי עלי ואח"י, והדבר מפורש בגמ' מכות י"א א' דכהוא גנרא כ"י ולא אשתעי כ"י, אחי"כ ראיתי במד"ד ויגש סיים איבעי לי מלתא מחעבדא עיי אחרונה ולא על ידך.

ויר"י נא ראוי לנו לפסוק כר"י, אבל הר"מ פ"ח מה יסכיח הי"ב פסק כר"ל ובבהמ"א יריד ס"י קנ"ז סקט"ז כתב דפסק כר"ל משום עובדא דריב"ל וסיים צ"י"ע, ולא אחרת כונתו ז"ל, מה ענין הא דריב"ל להא דר"ל.

Programme du jeudi

ציץ אליעזר חט"ו

סימן ע

ש"ת

סימן ע

אם רשאים לעשות פעולת הצלה למען הצלת רבים ממיתה כאשר על ידי זאת הפעולה ייהרג יחיד.

ולפענ"ד נראה לפרש כוונת הדבר וגמ' בכזאת, ובקדם דברי הגאון התור"א ז"ל לסנהדרין סי' כ"ה שכתב לחקור חקירה המורה למעשה, דמה הוא הדין באחד שרואה חץ הולך להרוג אנשים רבים ויסל להטותו לצד אחד ויהרג רק אחד שבצד אחד, ואלו שבצד זה יצולו, ואם לא יעשה כלום יתרגו הרבים והאחד ישאר בחיים. ומתחילה נוטה התור"א לחבר שצריך להטותו לצד האחר ולא דמי למסורים אחד להריגה וכו' מפני שהטיית התץ מצד זה לצד אחד היא בעיקרה פעולת הצלה ואינה קשורה כלל בהריגת היחיד שבצד האחר ורק תכשיר במקרה נמצא בצד האחר נפש מישראל, ולכן, אחרי שבצד זה יתרגו גפשות רבות, ובצד האחר רק אחד, אפשר דיש לנו להשתדל למעט אבידת ישראל בכל מאי דאפשר. אולם לאחרי מיכן מפתיע התור"א ז"ל מזה, וכתב, דמיהו הכא גרע דהרג בחדים, ולא מצינו אלא דמסורין, אבל להרוג בידים אפשר דאין וירגין, והא דהרגו שבע בן בכר מפני דמורד במלכות היה. ונשאר לבסוף בצ"ע בזה עיי"ש.

והנה לכאורה היה אפשר להביא ראיה שכן צריך להטותו לצד האחר, ושעכ"פ מותר לעשות זאת, ממה שמצינו שגפסק בדומה לזה ב"מ סימן שפ"ה סי' ב' ברמ"א, וז"ל: היה רואה מק בא עליה מותר להציל עצמו אפי' שע"י זה בא הנזק לאחר עכ"ל. הרי בהדיא שמותר לו לאדם להציל עצמו מנזק [כגון שרואה אמת המים שוטפת ובאה לחוד שדמי רשאי לפנותו למקום אחר, כדמבא בהגרי"א שם בשם הירושלמי] אפי' שיע"י יבוא הנזק לאחר, ולא דמיא שדק בעל הנזק בעצמו מותר לו לעשות כן ולא איש אחר, דיעוין בשו"ת נודע ביהודה מהנדו"ת חיו"ד סי' ע"ד בתשובה מבהמ"ח שכתב לבאר דה"ה דגם אחרים יסלים להשתדל עבורו ומוכיח זאת מדברי הש"ך בחו"מ סי' קס"ג ס"ק י"ח עיי"ש.

אבל לאחר העיון נראה דזה אינו, דאין ללמד ממה שהותר לגבי גרימת נזק לחבירו שהוא מותר בכזאת גם בגרימת הריגה לחבירו, והגם דלענין להיב מיתה מקילינן ביהוה שלא להרוג כי אם כשהרג בפועל ממש ושלא דמי לנוקין שמחייבין אפילו כשלא היזק בפועל ממש כדמבאר הר"ן בהידושו לסנהדרין ד'

ע"ו ע"ב כדעו"ש, אבל לענין להתיר עשייה לכתחילה בהדיא ד"ג חמיר בזה מד"מ ואין ללמד ממה שהותר בד"מ שיהא מותר גם בד"ג, ופשוט.

ולכן גלענ"ד דבכל כגון דא של חקירת התור"א ז"ל קובע יותר השב ראל תעשה עדיף כי הרי ישנה טענה של מאי הוית דדמי של זה סומם מדמו של חבירו, ובהריגה ודאית אין חילוק בין יחיד לרבים, ולא אמרינן דרבים עדיפא, ולולימוס הפסוס שנהרגו. בשביל להפיל את ישראל כמ"ש רש"י בתענית ד' י"ח ע"ב (שמביא התור"א שם מזה) הוא מפני שאחרת גם המזה והז בהסכנה ליהרג, וכ"כ לחלק ולומר בכזאת בשו"ת ד' אליהו סי' מ"ע יעו"ש, וגם ר"ל דאין ללמד משם, כי שונה הדבר אם היחיד בעצמו מסור א"ע עבור הכלל דזה יש מקום לומר דמותר, לבין מה שאמרינן יתרו אחד וימסורו שיתרג עבור רבים שזה בהדיא אסור, ומשנה מפורשת והלכה מפורשת היא דאם אמרינן לנו תגו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרגו כולכם יתרגו כולם ואל ימסרו להם גפש אחת מישראל, (עיין רמב"ם פ"ה מסיפא התורה ח"ה חיו"ד סי' קנ"ו סעי' א' ע"ש).

וזאת לדעת כי חקירת התור"א ז"ל הנ"ל היא לא רק תיאורית בתיאור ציור דמיוני של ראיית "חץ הולך להרוג" והיא שיש אפשרות להטותו, כפי שמצייר התור"א, אלא שאלה מעשית ממשית היא, ויש לה השלכות על בדומה לזה, כגון על כלה רכב כשנמצאים בדומה למשל ונקלעים פתאומית לפני אנשים רבים שהוצצים את הכביש ויש לעשות שצירה פתאומית ע"י נסיגה אחורנית כדי שרבים מהשוכרים לא יתרגו, אבל באחורה נמצא שם יחיד עומד באופן שבו שיתרג עיי"כ, וכן בכל הדומה לזה, והשאלה נשאלת בכאמור כמה יש ל"ל לבחור יותר לנהוג במצב כזה, אם לישאר במצב של שב ואל תעשה ועיי"כ יתרגו אתוים שלפניו, או לסגת אחורה בקו"ע ועיי"ו יתרגו היחיד, וכאמור לדעתנו יש להיות בזה בשב ואל תעשה, כאשר מוכח בכזאת מדברי הרמב"ם יונה שהבאתי, ולא לעשות שום פעולת המתבטאת במעשה של קום ועשה, ולא משנה הדבר מה שהיה סוגנו בזה לשם פעולת הצלה, בהיות למעשה הוא יתרגו עיי"כ בודאית את היחיד, וכאן עוד חמור בזה אפילו מהטיית חץ לצד אחר, כי כאן בפעולת נסיגה אחורנית, הרי זאת פעולה של כוח ממש ובסת ובסועל של יתרגו את היחיד ולכן לא דמי זה אפילו בכלל להוית דח"מ סי' שפ"ח לגבי הסרת נזק הנ"ל, דבשם רק מפנה המים לצד אחר, אבל לשדה תבירו חלוקים המים מוכח הורמה שלהם, ומשא"כ כאן וכנ"ו.

Liste des 125 Souguiot étudiées sur Matmidim

H'AGUIM

Hanouka 8. Emplacement de la Hanoukia 44. 45. Ner Ich oubeto 111 - 113. Le Chamach	Pourim 16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim 85. Zakhor et Mèh'iyat Amalek	Pesssah 20. Biour H'amets 58. Bedika des miettes 86. 87. 88. Vente du Hamets	Sefirat Haomer 21. Un seul grand compte 89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira Ben Hametsarim 100. 3ème Beit Hamikdash	Roch Hachana 35. Les trois Livres 101 - 103. Tkiot Choffar Soukot 36. Mitstaer 104 - 106. Ma'amid
--	--	--	--	--

BRAKHOT

1. Birkot Hatorah 2. Choméa Kéoné 3. Arévout 4. Kavana dans le Chema 5. Position pour le Chema 6. Méah Brah'ot 7. Amen Yetoma 9. Les quantités pour les Brah'ot	10. Les Brah'ot de consommation 11. Brakha Chééina Tsrih'a 12. Ikar Vétafel 13. Méein Chaloch 14. Brah'a sur un interdit 15. Anigrone 17. Birkat Haguefen	18. Natei Inchei 19. Birkat Haréah' 22. Les jus 23. Trima 24. Pat Kisin (1) 25. Pat Kisin (2) 26. Les Apéritifs 27-31 Zimoun 32. Tefilat Haderekh	33 -34. Birkat Hagomel 38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit 39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli 40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot 41. Hatov Véhamétiv sur le vin	42. Cheva Brah'ot (1) 43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot 46. Birkat Halevanah 47-49. H'azarat Hachats'
--	---	---	--	--

SOUGUIOT GENERALES

37. Bal Tossif 50. Tokh Kédé Dibour	51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera	53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o 54. Mitsvot lav lihanot nitanou	55-56. Mitsvat Assei Chehazman grama 57. Zerizim makdimim lemitsvot	71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva 89. 90. Les actions de l'enfant
--	----------------------------------	---	--	--

CHABBAT – Melekhet Mah'chevet

Chabbat – Les Derabanan

59. 60. 61. Mit'assek 62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven 65. à 68. Psik Récheh	75 à 79. Grama 80. Chinouy 69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah	91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov 107 – 110. Nerot Shabbat		
---	---	--	--	--

HACHKafa - PENSEE JUIVE

EVEN HAEZER

YOREI DE'AH

H'OCHEN MICHPAT

81 à 84. Tsaar Baalei Haim	96 à 99. Yih'oud	73. 74. Maaser sur les gains	114 – 117. Adam Hamazik Béoness 118 -121. Th'ilato bépchia vessofo béoness	122-125. Néfech bénéfech
----------------------------	------------------	------------------------------	---	--------------------------